

7 клас
Розділові знаки в реченнях
з дієприкметниковими
зворотами

Мета:

дати поняття про дієприкметниковий зворот, навчити учнів визначати дієприкметникові звороти в реченні;

формувати вміння правильно інтонувати речення з дієприкметниковими зворотами та вживати у таких реченнях розділові знаки, складати речення з дієприкметниковими зворотами;

удосконалювати орфографічну та пунктуаційну пильність;

розвивати спостережливість, логічне мислення, творчі вміння, вміння працювати з підручником;

виховувати патріотичні почуття (любов до рідного краю, краси його природи)

Дослідження - спостереження

Записати словосполучення, визначити головне та залежне слово, дати відповіді на запитання.

Напоєна трава

Налите яблуко

Напоєна дощами

Налите медом

Інтерактивний прийом «Очікування»

Сьогодні на уроці я хочу:

- Дізнатися, що таке дієприкметниковий зворот?
- Дізнатися, яку синтаксичну роль у реченні виконує дієприкметниковий зворот?
- Навчитися правильно інтонувати речення з дієприкметниковим зворотом.
- Ознайомитися із правилами вживання розділових знаків при дієприкметникових зворотах.)

«УЧНІВСЬКІ ЦІЛІ»

(щодо вивчення теми «Дієприкметник»)

ЗНАТИ:

1. Що називається дієприкметниковим зворотом.
2. Розділові знаки при дієприкметникових зворотах.

УМІТИ:

1. Визначати дієприкметникові звороти в реченні.
2. Правильно інтонувати речення з дієприкметниковим зворотом.
3. Розставляти розділові знаки при звороті та обґрунтовувати їх постановку.
4. Складати речення, використовуючи дієприкметникові звороти.

ЕПІГРАФ:

*Скільки років землі — і мільярд,
і мільйон,
а яка вона й досі ще гарна!*

Л. Костенко

Дієприкметниковий

зворот- *це дієприкметник із залежними від нього словами:*

Листя стало схоже на гору хрумкого печива, **посипаного цукровою пудрою.**

Означуване слово – це іменник або займенник, від якого залежить дієприкметниковий зворот:

1) На темному небі нерухомо застигли химерні **клаптики** хмар, посріблених промінням місяця (Ю. Збанацький).

2) Усе ще зачудований, я сів у саду під яблунею (Є. Гуцало).

Робота з текстом (в парах)

Перед вами текст. Ваше завдання – відшукати та підкреслити всі дієприкметникові звороти, які є у цьому тексті. (2-3хв.)

Зачарований ліс

Тиша оповила землю, вкриту снігом. Спить ліс, заколисаний хуртовинами, вдягнутий у теплу снігову шубу. Мріють про весну опушені білим хутром берези й осики, клени і липи, граби і дуби. У зимову пору відпочивають і лісові рослини, сховані під сніговою ковдрою.

Дослідження -«Фрейм проблеми»

Учитель організовує міркування учнів щодо відокремлення дієприкметникових зворотів на письмі комами за допомогою аналізу поданого фрейму.

? Розділові знаки в реченнях із дієприкметниковими зворотами

◆ На оболоні, залитій водою,
поважно походжали лелеки
(П. Мовчан).

На залитій водою
оболоні поважно походжали лелеки
(За П. Мовчаном).

! Як ви вважаєте, від чого залежить відокремлення в реченні комами дієприкметникових зворотів?

Порівняйте будову речень:

- а) назвіть дієприкметниковий зворот;
- б) знайдіть означуване слово, якого стосується зворот;
- в) з'ясуйте місце дієприкметникового звороту відповідно до означуваного слова.

- Дієприкметниковий зворот, що стоїть після означуваного слова (іменника), виділяють на письмі комою (якщо зворот стоїть у кінці речення) і комами (якщо в середині речення).

Дієприкметниковий зворот, що стоїть перед означуваним словом (іменником), комою на письмі не виділяють.

Порівняймо:

Тихо-тихо в мовчазних пахучих полях, залитих місячним сріблом.

(Д. Гуменна).

Зворушливо закликали до себе розчинені змережаними завісами віконечка будинку (Н. Романович-Ткаченко).

Дослідження-характеристика

Парк «Софіївка» - символ нев'янучого кохання, розкішний дарунок закоханого чоловіка своїй обраниці, створений заради й на славу цього почуття. Граф Потоцький відродив сувору тишу тінистих алей англійського парку, наповнив природні композиції романтикою Парижа. Він створив у мініатюрі дивовижні ландшафти швейцарських Альп.

Від входу в парк углиб комплексу веде головна алея, обсаджена каштанами й тополями.

Композиція парку складається з водної системи - озер, водоспадів і цілої мережі каналів, пов'язаних з архітектурним комплексом. Вода тут є гармонійним елементом загального пейзажу.

Кожен, хто потрапляє сюди, немов переноситься в іншу епоху. Тут особливе повітря, сповнене коханням і ніжністю (За О. Седаном).

Гра «Примхлива пунктуація»

Виписати лише ті речення, у яких дієприкметникові звороти не відокремлюються комами.

Дрімали густо вкриті сніговою ковдрою береги. Дерева заповорошені вночі були чарівні. Бурульки нависаючі над річкою торкалися води. Огорнуті снігом ялинки пишалися на галявині.

Цифровий диктант

Виписати номери речень, у яких розділові знаки поставлені правильно (2,5,6,8)

1. Сонце натовлене за день лягло спочити.
2. Сміялось небо, всіяне зорями.
3. Прийшла зима снігами вбрана.
4. Землю, стомлену сном тихо озирає місяць.
5. Укутана снігами земля ще спить.
6. Бриніла тиша, плетена зірками.
7. З вітрами до світання гудуть сади оплакані дощем.
8. Квіти, сріблені росою, дивляться на шлях.

Гра «Лакуна»

(робота в групах)

I ГРУПА

Уведіть у речення дієприкметникові звороти, дібравши їх із довідки.

Вогонь ... в'ється, тріщить, гоготить. Дорога ... спускається гребенем гори. Небо ... ясніло над головою. Притих широкий степ Поля ... чарували своєю красою.

Д о в і д к а: забута людьми, розмаяний вітром, вкрите зорями, вкриті килимом із квітів, зачарований чимсь.

II ГРУПА

Уведіть у речення дієприкметникові звороти, дібравши їх із довідки.

З великого озера ... чулися тужливі крики журавлів. Вгинається від вітру степовий будяк Верболіз ... ховає в нетрях сторожке птаство. Качки ... стрімголов летять до далекого обрію. До кумкання сонних жаб дослухаються бруньки

Д о в і д к а: обліплений трудівницею бджолою, оповитого холодом, сполохані криками журавлів, розгойданий вітром, стулені китицями.

III ГРУПА

Уведіть у речення дієприкметникові звороти, дібравши їх із довідки.

Київ ... слухав церковні дзвони. У небесах ... дзвін ширився і ріс. Кияни чекали Богдана Хмельницького Двори київських церков ... не вміщали усіх прихожан. Вікна церков ... вигравали веселковими барвами.

Д о в і д к а: розмальовані живописцем, причепурений до свята, обнесені високими парканами, обраного народом гетьмана, перевитих хмарами.

IV ГРУПА

Уведіть у речення дієприкметникові звороти, дібравши їх із довідки.

Дорога ... перетинала поле навпіл. Наставав ранок Вітер ... нагадує безтурботне дитинство. Дерева ... завмерли обабіч дороги. Під розлогим деревом відпочиває немолода жінка

Д о в і д к а: сповитий шовками небесної блакиті, пропахлий чебрецями, рясно вкриті росою, зморена довгою дорогою, освітлена поглядами жовтооких ромашок.

Творче моделювання

Перебудуйте речення так, щоб дієприкметникові звороти стояли перед означуваними іменниками. Поясніть пунктограму. Виділіть головні та другорядні члени речення.

Дівчинку радувала яблунева пелюстка, занесена весняним вітром у вікно (О. Гончар). Іванко стояв на цій луці, укритій густою травою (М. Коцюбинський). По голому сірому виступу скелі ліпилися татарські халупки, складені з дикого каміння (М. Коцюбинський). Гості, запрошені на обід, вдягали на себе трояндові вінки (С. Приходько). Степ, залитий сонцем, принишк, затаїв подих (О. Гончар).

Лінгвістичне експериментування

Із поданих пар простих речень за зразком складіть двоє речень з дієприкметниковим зворотом так, щоб в одному дієприкметниковий зворот стояв після означуваного слова, в іншому - перед означуваним словом. Поясніть уживання розділових знаків.

Зразок. Співає кожне дерево. Дерево обсіпане квітами (За І. Нечуєм-Левицьким). Співає кожне дерево, обсіпане квітами. Співає кожне обсіпане квітами дерево.

Мов якийсь острівець серед широкої зеленої долини стояв будинок. Будинок оточений надвірними будовами й огорожею (За О. Грищенком). Скрізь по долині буйна трава пахтить пахощами. Трава вміта росю (За В. Леонтовичем).

З'ясуйте, від яких дієслів утворено вжиті в реченнях дієприкметники

Гра « Розумники »

Поширте текст дієприкметниковими зворотами, додавши їх до виділених іменників.

Понад тисячу років Ужгородському замку Здавна розповідають про загадкові підземні ходи Замок із масивними вежами ... має форму чотирикутника. До нього доступитися нелегко: з трьох боків ... фортецю захищає сухий канал, а з північно-східного - прірва. Через канал було перекинуто ... підвісний міст (За В. Зубачем).

За яких умов дієприкметникові звороти виділяють комами, за яких - ні? Наведіть приклади речень з відновленого тексту.

«Творча лабораторія»

Скласти речення з дієприкметниковими зворотами за ілюстраціями

Незакінчене речення

- ☐ Сьогодні на уроці я дізнався про...
- ☐ Найбільш цікавим було...
- ☐ Я не вмів, а тепер умію...
- ☐ Урок запам'ятається мені тим,
що...

Диктант-тест з усним обґрунтуванням

Знайдіть правильний варіант, усно обґрунтувавши свій вибір.

1. Зворот, виділений комами, не є дієприкметниковим у реченні рядка

А Пахнуть медами дині, нагріті за день на сонці (І. Цюпа).

Б Важко уявити собі бодай один день, прожитий без води (Д. Біда).

В Над головами плавали рожеві хмарки, схожі на медуз (77. Панч).

Г У гирлі річки змішується морська вода з річковою, насиченою осадами (З енцикл.).

2. Дієприкметниковий зворот не потрібно виділяти комами в реченні рядка

А Дорога розігріта за день парувала й неначе несла мене за село (В. Думанський).

Б До берега зарослого очеретом пристав великий човен (Ю. Белічек).

В Річка повільно заповнює низовини обрамлені ошатною габою густої калини (І. Пільгук).

Г Жартує й тоскно зітхає оспіваний у піснях і легендах Черемош (Х Пільгук).

Сенкан

**ДІЄПРИКМЕТНИКОВИЙ ЗВОРОТ
ОСОБЛИВИЙ, ЗАЛЕЖНИЙ,
ВИДІЛЯЄТЬСЯ, ВИСТУПАЄ, УВИРАЗНЮЄ,
УСКЛАДНЮЄ РЕЧЕННЯ ПОШИРЕНИМ ОЗНАЧЕННЯМ
ЧЛЕН РЕЧЕННЯ**

Домашнє завдання:

Впр.153